

Okruhy ke státní závěrečné zkoušce v rámci bakalářského studijního oboru

Sociální pedagogika

APLIKOVANÁ PEDAGOGIKA

1. Pojetí výchovy jako základní pedagogické kategorie

Funkce výchovy ve společnosti. Srovnání starších a novějších pojetí výchovy. Vymezení obecných rysů výchovy. Socializace a personalizace. Funkcionální a intencionální působení. Charakteristika některých významných směrů výchovy (globální výchova, ekologická výchova, multikulturní výchova, výchova k evropanství apod.).

2. Podmínky výchovy

Rozvoj jedince jako výslednice vlivu různých podmínek (dědičnost, prostředí, výchova). Důsledky jednostranné preference vlivu určitých podmínek (pedagogický pesimismus, optimismus a realismus). Charakteristika preference vlivu určitých podmínek na konkrétních koncepcích výchovy (Rousseau, Locke, Komenský, příp. další koncepce).

3. Cíl výchovy a jeho společenské proměny

Pojetí cíle výchovy jako faktoru odrážejícího společenské potřeby. Cíle individuální a sociální. Cíle obecné a konkrétní. Konkretizace cílů výchovy. Vztah podmínek, cílů a prostředků výchovy. Sociokulturní aspekty cílů výchovy.

4. Výzkumný projekt v pedagogice

Pojem výzkumného projektu, jeho komponenty. Formulace problému, druhy hypotéz, populace a způsoby výběru vzorku, operacionalizace hypotéz, výzkumné metody a kritéria jejich volby pro řešení problému.

5. Hodnotový systém a výchova

Utváření sociálních hodnot a norem, hodnotový systém a hodnotová orientace, interiorizace sociálních norem, mravní vývoj člověka, možnosti působení sociálního pedagoga v oblasti ovlivňování hodnotového systému osob, s nimiž pracuje.

6. Motivace ve výchově

Funkce motivace učení, zdroje motivace k učení, možnosti sociálního pedagoga ovlivňovat motivaci dětí k učení, hodnotnému trávení volného času apod. Vytváření potřeby a schopnosti sebevzdělávání a sebevýchovy.

7. Kooperace ve skupinových činnostech

Pojem kooperativní vyučování, využívání sociálních vztahů. Možnosti využití kooperace v praxi sociálního pedagoga. Skupinová práce jako prostředek kooperace – organizace a postup práce.

8. Specifika práce s dětmi s problémy v učení ve vztahu k profesi sociálního pedagoga, individuální doučování

Práce se žáky neprospívajícími v učení, individuální doučování jako nástroj sociální integrace, metodika individuálního doučování, práce s neurotickými dětmi, práce se žáky z odlišného sociokulturního prostředí. Práce s dětmi se specifickými poruchami učení.

9. Hodnoty a hodnotový systém

Utváření sociálních hodnot a norem, hodnotový systém a hodnotová orientace, interiorizace sociálních norem, mravní vývoj člověka. Možnosti ovlivňování hodnotového systému jedince.

10. Systém vzdělávání jedinců se specifickými vzdělávacími potřebami

Možnosti a podmínky integrace jedince s postižením do školního a volnočasového prostředí. Legislativa, tvorba individuálně vzdělávacího programu. Školská poradenská zařízení a instituce. Péče o jedince se specifickými vzdělávacími potřebami ve volném čase.

11. Vzdělávání dospělých a výchova dospělých

Vzdělávání dospělých jako sociální instituce. Základní směry ve vzdělávání dospělých. Socializační teorie a vzdělávání dospělých. Sociálně pedagogické působení na dospělé osoby.

12. Problematika stárnutí a stáří

Postavení seniorů ve společnosti, možnosti vzdělávání a trávení volného času seniorů, organizace pečující o seniory (domovy důchodců, penziony pro seniory, domy pokojného stáří, stacionáře pro seniory, léčebny pro dlouhodobě nemocné, hospicová zařízení), nové trendy v edukaci seniorů, univerzity třetího věku.

13. Tělesné postižení

Problematika tělesného postižení, pojetí, klasifikace, charakteristika vybraných druhů tělesného postižení, péče o osoby s tělesným postižením, organizace působící v oblasti péče o tělesně postižené jedince. Zaměstnávání tělesně postižených.

14. Problematika chronicky nemocných a oslabených jedinců

Chronicky nemocné a oslabené osoby, psychické zvláštnosti chronicky nemocných a oslabených dětí a dospělých. Nejčastější chronické nemoci u dětí a u dospělých, záchvatovitá onemocnění. Epilepsie.

15. Problematika sluchového postižení

Typy a stupně sluchových vad, jejich etiologie a symptomatologie, zvláštnosti komunikace sluchově postižených a osob hluchoslepých a zásady práce a komunikace s nimi. Kompenzační pomůcky. Možnosti a podmínky integrace osob se sluchovým postižením.

16. Problematika zrakového postižení

Vady zraku, klasifikace, etiologie. Kompenzační pomůcky. Možnosti a podmínky integrace osob se zrakovým postižením. Zásady práce a komunikace se zrakově postiženými.

17. Problematika mentální retardace

Pojetí m. r., etiologie, klasifikace m. r. podle WHO, charakteristika jednotlivých stupňů mentální retardace, specifika socializace mentálně retardovaných, psychické zvláštnosti m. r. jedinců. Systém péče o m. r. jedince. ÚSP pro mentálně postižené, chráněné dílny, nové trendy v oblasti péče o m. r. jedince.

18. Poruchy chování

Poruchy chování, etiologie, klasifikace poruch chování, nejčastější poruchy chování v mladším a starším školním věku, nejčastější poruchy chování u mladistvých. Vliv sociálních podmínek na vznik poruchy chování.

19. Prevence v oblasti poruch chování

Preventivní opatření na úrovni primární, sekundární, terciární; charakteristika vybraných domácích a zahraničních preventivních programů. Probační a mediační služba ČR, možnosti spolupráce škol a PMS v oblasti prevence.

20. Ústavní a ochranná výchova

Soustava školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče. Specifika vzdělávání a péče v jednotlivých typech zařízení. Specifika trávení volného času dětí v těchto zařízeních, péče o jedince opouštějící zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy.

21. Penitenciární a postpenitenciární péče, alternativní tresty

Výkon trestu odnětí svobody. Kategorizace věznic. Specifika práce s odsouzenými. Pedagogická intervence ve věznicích, úloha sociálního pedagoga v těchto zařízeních, resocializační programy pro odsouzené, péče o osoby propuštěné z VTOS. Alternativní tresty.

22. Interkulturní vzdělávání, výchova proti rasismu a diskriminaci

Interkulturní vzdělávání (multikulturní výchova) a její východiska - střetávání kultur, globalizace a multikulturalismus, cíle interkulturního vzdělávání, výchozí principy analýzy problematiky odlišných sociokulturních skupin žijících v české a evropské společnosti, odlišnost v širokém slova smyslu: difference rasové, etnické, národnostní, náboženské, socioekonomické, genderové atd., problematika xenofobie, rasismu a diskriminace.

23. Metody práce v oblasti interkulturního vzdělávání

Charakteristika metod interkulturního vzdělávání (multikulturní výchovy) - herní metody, dramatizace, situačních metody, diskuse, brainstorming, beseda, interkulturní dílny, možnosti vytváření pozitivního sociálního klimatu v národnostně, etnicky či nábožensky heterogenních skupinách, rozvoj schopností kritického myšlení, interkulturní komunikace a kooperativního řešení konfliktů.

24. Edukace a integrace cizinců a žadatelů o azyl v ČR

Podmínky edukace cizinců v ČR, koncepce integrace cizinců v ČR, praxe v oblasti edukace cizinců a dětí žadatelů o azyl v ČR, podpora cizinců a žadatelů o azyl v oblasti volného času.

25. Pedagogika volného času

Pedagogika volného času v systému pedagogických disciplín, subkultura, předmět a úkoly. Pojem volný čas, vývoj volného času: čas pracovní, čas volný. Pedagog volného času, požadavky a jeho schopnosti, dovednosti a vlastnosti, typologie.

26. Volnočasové aktivity

Volnočasové aktivity a činnosti ve vztahu k věku, pohlaví, vzdělání, druhy a jejich funkce. Volný čas a kultura, vliv kultury a tradice na trávení volného času dětí, mládeže, dospělých.

27. Institucionalizace volného času

Zařízení pro volnočasové činnosti, organizace profilující se v oblasti volného času a jejich charakteristika, nové trendy a metody v oblasti pedagogiky volného času.

28. Prevence v oblasti volného času

Preventivní funkce volnočasových činností ve vztahu k věkovým a sociálním skupinám. Specifická volnočasová zařízení. Nízkoprahová a komunitní centra, jejich specifika, cíle.

29. Kompenzační a integrační funkce volného času

Kompenzační funkce volnočasových aktivit, v náročných (obtížných) životních situacích dětí a dospělých. Integrační volnočasové aktivity a programy pro postižené děti, mládež, dospělé.

30. Volný čas a zdravý životní styl

Výchova pro volný čas, zdravý životní styl, seberealizace. Volný čas jako kvalita života, rozvoj osobnosti, zájmů a dalšího vzdělávání.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- BALVÍN, J. Výchova romského žáka jako pedagogický systém. Praha: ISV, 2004.
- BENEŠ, M. Úvod do andragogiky. Praha: FF UK, 1997.
- BLÍTKOVSKÝ, B. Systémová pedagogika. Ostrava: Amosium servis 1992.
- ČÁP, J. Rozvíjení osobnosti a způsob výchovy. Praha: ISV, 1996.
- GAVORA, P. Úvod do pedagogického výzkumu. Brno: Paido, 2000.
- HORÁK, J., KOLÁŘ, Z. Obecná pedagogika. Ústí nad Labem: UJEP, 2004.
- HORKÁ, H. Výchova pro 21. století. Brno: Paido, 2000.
- KOCUROVÁ, M. Speciální pedagogika pro pomáhající profese. Plzeň: ZČU, 2001.
- KOL. AUT. Interkulturní výchova ve školním vzdělávacím programu. Praha: Kritické myšlení a Člověk v tísní - společnost při ČT, o.p.s., 2005.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. Člověk – prostředí – výchova. Brno: Paido, 2001
- KUČEROVÁ, S. Člověk - hodnoty - výchova. Prešov: ManaCon, 1996.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003.
- PÁVKOVÁ, J. a kol. Pedagogika volného času. Praha: Portál, 1999.
- PELIKÁN, J. Výchova pro život. Praha: ISV 1997, s. 108. ISBN 80-85866-23-4.
- PELIKÁN, J. Základy empirického výzkumu pedagogických jevů. Praha: Karolinum, 1998.
- PIKE, G.; SELBY, D. Globální výchova. Praha: Grada, 1994.
- PIPEKOVÁ, J. A KOL. Kapitoly ze speciální pedagogiky. Brno: Paido, 1998.
- PRŮCHA, Jan. Moderní pedagogika. Praha: Portál, 1997.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova: Teorie – praxe – výzkum. Praha: ISV, 2001.
- PRŮCHA, Jan. Přehled pedagogiky. Praha: Portál, 2000.
- PRŮCHA, J.; WALTEROVÁ, E.; MAREŠ, J. Pedagogický slovník. Praha: Portál, 1995.
- SPOUSTA, V. Teoretické základy výchovy ve volném čase. Brno: MU, 1996.
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J. Základy kvalitativního výzkumu. Boskovice: Albert, 1999

APLIKOVANÁ PSYCHOLOGIE

1. Psychologie jako věda (vznik, předmět studia, klasifikace psychologických disciplín - teoretické a aplikované o psychologie) současné psychologické přístupy a směry, hlavní představitelé.
2. Determinace lidské psychiky (nativistické teorie, environmentalismus, interakcionismus, individualistické teorie – východiska a charakteristiky).
3. Kognitivní procesy – vnímání, představivost a fantazie (charakteristika, druhy, zákony, výsledky procesů – počátek, vjem, představa).
4. Kognitivní procesy - pozornost a paměť (charakteristika, vlastnosti, fáze, členění).
5. Kognitivní procesy - myšlení a řeč (charakteristika, druhy, kognitivní vývoj - např. Piaget, Vygotskij). Tvořivost (charakteristika, možnosti rozvoje).
6. Výkonové vlastnosti (vlohy, schopnosti, klasifikace schopností – Guilford, dovednosti).
7. Výkonové vlastnosti - inteligence (charakteristika, druhy, přístupy – psychometrický - Binet, Raven, faktorový – Spearman, Thurstone, Guilford, biologický - Eysenck, environmentální – Gardner, komplexní - Sternberg).
8. Psychologické aspekty učení (subhumánní a humánní formy učení – Lorenz, Pavlov, Thorndike, Skinner, charakteristika, druhy, specifické formy učení – Bandura, Rotter, Piaget).
9. Temperament (charakteristika, přístupy v pojetí temperamentu, tradiční a současné temperamentové typologie – Hippokrates, Pavlov, Kretschmer, Eysenck, Cloninger). Emoce (charakteristika, klasifikace, fyziologické projevy).
10. Motivace (charakteristika, motivy a jejich členění, mechanismus motivace, teorie – Freud, Murray, Maslow, Hull). Vůle, volní vlastnosti (fáze volního procesu - rozhodování, odolnost, rozhodnutí – Stern, Lewin).
11. Charakter, postoje a postoje složky (vymezení charakteru, teorie a modely charakteru – Rubinštejn, Cloninger, hodnoty – vymezení, druhy; morální vývoj – Kohlberg, Piaget).
12. Periodizace vývoje - předškolní období a mladší školní věk – vývoj základních dovedností a schopností (vývoj motorický, kognitivní, emoční, sociální vývoj a vývoj ega, hra (fantazijní a abreaktivní funkce), učení, kresba, rozvoj zájmů, teorie mysli – Premarc, Woodruff, školní zralost).
13. Dospívání – vymezení období, základní změny. Tělesný, kognitivní a emoční vývoj, vývoj morálky (Piaget, Kohlberg), odměny a tresty - jejich funkce a vliv ve starším školním věku, teorie sociální perspektivy R.Selmana, vliv vrstevnické skupiny, vývoj zájmů, nástup autonomie.
14. Dospělost – časná, střední, pozdní. Kognitivní vývoj, kariérní vývoj, proměny partnerského vztahu, funkce rodiny, krize středního věku, počátek tělesné involuce. Charakteristika dospělosti v psychosociální teorii (Erikson).
15. Stáří – vývojové nároky, tělesná involuce, změna psychických funkcí a sociálních vztahů, změny osobnosti ve stáří, geriatrická křehkost a kvalita života ve stáří, modely adaptace na stáří (Vágnerová), psychická onemocnění ve stáří, význam spirituality, umírání – přístup k umírajícímu, k jeho rodině, vývoj dětského chápání definitivní smrti.
16. Vývoj jedince v závislosti na podmínkách vnějších – ohrožení psychického vývoje (syndrom CAN, deprivace a subdeprivace, šikana, styly rodinné výchovy, sourozenecké konstelace, narušený vztah k vrstevníkům, mediální vlivy, institucionální výchova).
17. Syndrom vyhoření – charakteristika, fáze, projevy, metody zjišťování, prevence.
18. Koncept kvality života v psychologii (Křivohlavý), patogenetický a salutogenetický přístup, profylaxe (Antonovsky), relaxace – vybrané relaxační techniky (dechová cvičení, Schulzův autogenní trénink, Jacobsonova progresivní relaxace, principy meditace).

19. Socializace - mechanismy socializace, činitelé socializace (Helus, 2001), fáze socializace- Erikson, mimosocializační vlivy.
20. Rodina - funkce, vývoj rodiny (tranzitorní a netranzitorní krize), rodinná socializace, resilience rodiny, dysfunkční rodiny.
21. Sociální skupina- charakteristika, typy, dynamika, vývoj vztahů, role, normy, sankce, cíle, hodnoty, koheze, sociální pozice.
22. Agrese – charakteristika, formy, druhy, příčiny, teorie agrese (Bandura, Fromm, Čermák), agresivita.
23. Komunikace (druhy, komunikační bariéry, transakční analýza - Berne).
24. Náročné životní situace - frustrace, deprivace, krize, konflikt, stres (charakteristika, reakce a styly zvládání NŽS).

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- Atkinsonová, R.L. a kol. (2003). Psychologie. Praha: Portál.
- Čermák, I., Hřebíčková, M., Macek, P. (2003). Agrese, identita, osobnost. Brno: AV ČR.
- Fleischmann, O. (2005): Přístup transakční analýzy. In.: Langová, M., Vacínová, M. a kol.: Kapitoly z psychologie učení a výchovy. Praha: Vysoká škola J. A. Komenského.
- Goleman, D. (1997). Emoční inteligence. Praha: Columbus.
- Hátlová, B. (2010). Psychologie seniorského věku. Ústí nad Labem: UJEP PF.
- Hátlová, B., Louková, T., Wedlichová, I., Adámková Ségárd, M. (2016). Osobnost a aktivní životní styl seniorů starších 75 let. Psychologie a její kontexty (in print).
- Hátlová, B., Suchá, J. (2005). Kinezioterapie demencí. Praha: Triton.
- Helus, Z. (2011). Úvod do psychologie. Praha: Grada.
- Helus, Z. Úvod do sociální psychologie : (aktualizovaná témata pro studující učitelství). Praha: Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta.
- Hewstone, M., Stroebe, W. (2006). Sociální psychologie. Praha: Portál.
- Hoskovicová, S. (2006). Psychická odolnost předškolního dítěte. Praha: Grada.
- Hrabal, V. (1992). Sociální psychologie pro učitele II. Praha: UK.
- Koukolík, F. & Drtilová, J. (2001). Zlo na každý den – život s deprivanty I. Praha: Galén.
- Křivohlavý, J. (2009). Psychologie zdraví. Praha: Portál.
- Langmeier, J., Krejčířová, D. (2006). Vývojová psychologie. Praha: Grada.
- Langmeier, J., Matějček, Z. (2011). Psychická deprivace v dětství. Praha: Karolinum.
- Plhákova, A. (1999). Přístupy ke studiu inteligence. Olomouc: UPOL.
- Plhákova, A. (2003). Učebnice obecné psychologie. Praha: Academia.
- Pöethe, P. (2013). Emoční poruchy v dětství a dospívání - 2. vydání. Praha: Grada.
- Říčan, P. (2006). Cesta životem. Praha: Portál.
- Říčan, P., Krejčířová, D. (2006). Dětská klinická psychologie, Praha: Grada.
- Shapiro, L. (2009). Emoční inteligence dítěte a její rozvoj. Praha: Portál.
- Sobotková, I. (2010). Psychologie rodiny, Praha: Portál.
- Stuchlíková, I. (2002). Základy psychologie emocí. Praha: Portál.
- Thorová, K. (2015). Vývojová psychologie. Praha: Portál.
- Vágnerová, M. (2003). Úvod do psychologie. Praha: Karolinum.
- Vágnerová, M., Klégrová, J. (2008). Poradenská psychologická diagnostika dětí a dospívajících. Praha: Karolinum.

- Výrost, J., Slaměník, I. (2008). Sociální psychologie. Praha: Grada.

SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA

1. Sociální pedagogika

Pojetí sociální pedagogiky jako vědní disciplíny; zařazení sociální pedagogiky v systému věd, aktuální problémy sociální pedagogiky v naší zemi a v zahraničí (zejména Slovensko, Německo, Polsko, anglosaské země).

2. Historický vývoj, filozofická, sociologická a pedagogická východiska sociální pedagogiky

Historický vývoj oboru, sociální dimenze v pracích Paula Natorpa, G. A. Lindnera, J. J. Pestalozziho, D. Bosca, A.S. Makarenka a dalších.

3. Prostředí a výchova

Charakteristika různých prostředí ovlivňujících výchovně vzdělávací proces: prostředí přírodní, kulturní a sociální, přirozené a intencionální prostředí výchovy, sociální determinace výchovy, proces socializace.

4. Rodina

Charakteristika rodiny, funkce rodiny, sociální role v rodině a jejich proměny, patologie rodinného prostředí - problémové, dysfunkční a funkční rodiny, diagnostika rodinného prostředí, možnosti intervence do rodinného prostředí.

5. Problematika náhradní rodinné péče

Charakteristika jednotlivých forem náhradní rodinné péče, stručný nástin historického vývoje tohoto fenoménu, aktuální trendy v oblasti náhradní rodinné péče, legislativní podmínky v oblasti náhradní rodinné péče.

6. Sociální skupiny, skupinové prostředí

Charakteristika sociálních skupiny, znaky skupiny, formální a neformální skupiny, asociální a antisociální skupiny, význam skupin v procesu socializace, vliv sociálních skupin na utváření hodnotové orientace, možnosti práce se skupinou a ovlivňování vztahů uvnitř skupin, peer programy.

7. Subkultury

Stratifikace kultury. Subkultury, alternativní kultury a kontrakultury. Marginalizované subkultury. Historický vývoj nejznámějších subkultur. Charakteristika nejrozšířenějších subkultur v ČR a v zahraničí.

8. Alternativní náboženské skupiny

Problematika vztahu církve a státu v ČR, legislativa upravující tuto oblast (zákon č. 3/2002 Sb.), znaky sekt, sociálně patologické aspekty v působení některých náboženských skupin, charakteristika nejrozšířenějších alternativních náboženských skupin, prevence v oblasti negativního působení alternativních náboženských skupin.

9. Lokální prostředí

Charakteristika a typologie lokálního prostředí, specifika socializace v různých typech lokálního prostředí, specifika sociálně výchovné práce v různých typech lokálního prostředí, vztah lokality a zařízení, v nichž budou sociální pedagogové působit.

10. Sociální a pedagogická komunikace

Charakteristika procesu komunikace a jeho aktérů, verbální a nonverbální komunikace, komunikace činem, zásady efektivní komunikace, chyby v komunikaci a možnosti jejich eliminace, pedagogická komunikace, její zásady a specifika, specifika komunikace sociálního pedagoga s objektem jeho působení.

11. Média a masová komunikace

Média a jejich funkce, formování přístupu k médiím, mediální gramotnost a její vytváření fenomén diváctví, televizní násilí, fenomén Internet, specifika vlivu médií na děti, dospívající, dospělé a osoby staršího věku, využití médií v práci sociálního pedagoga.

12. Sociální kompetence

Sociální kompetence, jejich význam a metody jejich rozvoje v procesu socializace, osobnostní a sociální výchova a její možnosti v oblasti rozvoje soc. kompetencí, rozvoj sociálních kompetencí u sociálně znevýhodněných jedinců a skupin, možnosti dramatické výchovy v oblasti rozvoje soc. kompetencí.

13. Životní styl, jeho utváření a možnosti jeho ovlivňování

Životní styl (způsob) a jeho utváření, struktura životního stylu, faktory ovlivňující životní styl objektivní a subjektivní faktory, sociokulturní faktory ovlivňující životní styl, zdravý životní styl, relaxace a psychohygiena, disociální životní styl, možnosti korekce disociálního životního stylu, možnosti ovlivňování životního stylu (možnosti ovlivňování životního stylu sociálním pedagogem v rámci jeho profesní působnosti).

14. Životní, výchovné a krizové situace, krizová intervence

Charakteristika životní (sociální) situace, výchovná situace, fáze situace a její uzlové body, principy ovlivňování situace, náročné životní situace, krizové situace a možnosti jejich prevence, techniky řešení krizových situací, krizová intervence, pracoviště a pracovníci krizové pomoci, služeb a intervence.

15. Problematika sociální deviace a sociálně patologických jevů

Vymezení normality a deviace (patologie), charakteristika sociálně patologických jevů, aktuální situace a trendy v této oblasti, ohrožené skupiny obyvatelstva, specifika výskytu sociálně patologických jevů ve specifických prostředích (zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, věznice, sociálně vyloučené lokality), možnosti nápravy a prevence, pomoc obětem sociálně patologických jevů.

16. Prevence v oblasti sociálně patologických jevů

Primární, sekundární a terciární prevence, nové trendy v oblasti prevence sociálně patologických jevů, specifika prevence sociálně patologických jevů v prostředí sociálního vyloučení, sociálně patologické jevy v zařízeních z okruhu působení sociálních pedagogů, sociální pedagog a jeho úloha v oblasti prevence sociálně patologických jevů.

17. Závislostní a návykové chování

Charakteristika a projevy závislostního chování, prediktory závislostního chování, drogová závislost a alkoholismus, příčiny abúzu návykových látek, rozpoznání abúzu návykových látek, gamblersství, workoholismus, závislost na internetu a počítačových hrách, prevence v oblasti závislostního chování, protidrogová prevence.

18. Problematika týraných, zneužívaných a zanedbávaných osob

Tělesné týrání aktivní a pasivní povahy, psychické týrání, sexuální zneužívání, zanedbanost a zanedbávání, syndrom CAN, zvláštní formy týrání a zneužívání, ohrožené skupiny obyvatel, ohlašování případů týrání, zneužívání a zanedbávání, možnosti nápravy a prevence.

19. Problematika agresivity a šikany

Agresivita a šikana v různých prostředích, znaky šikany, vývojová stadia šikany, charakteristika aktérů šikany, možnosti odhalení šikany, depistáž, zásady a postup vyšetřování a nápravy šikany, prevence v oblasti agresivity a šikany.

20. Bezdomovectví a squatting

Příčiny bezdomovectví, psychosociální aspekty bezdomovectví, rizika bezdomovectví (somatická, sociální, bezpečnostní), možnosti intervence a řešení situace bezdomovce, instituce intervenující v oblasti bezdomovectví. Squatting, charakteristika a historické kořeny squattingu, sociálně a ideologicky motivovaný squatting, sociálně patologické jevy související se squattingem.

21. Multikulturalismus a národnostní menšiny v ČR

Problematika multikulturalismu v kontextu proměn české společnosti, sociokulturní skupiny, problematika rasismu, xenofobie, diskriminace a možnosti eliminace těchto negativních jevů, ochrana lidských práv a ochrana proti diskriminaci, charakteristika národnostní menšiny a související legislativa. Historický vývoj národnostní struktury české společnosti. Charakteristika národnostních menšin na území ČR a jejich historický vývoj, národnostní spolky a instituce.

22. Migrace, cizinci a žadatelé o azyl v ČR

Problematika migrace obyvatelstva, příčiny migrace, adaptace migrantů ve společnosti, cizinci a žadatelé o azyl v ČR, legislativa v oblasti a azylové politiky, azylová zařízení v ČR, možnosti edukace žadatelů o azyl, cizinci a žadatelé o azyl jako osoby ohrožené sociálním vyloučením, možnosti sociální integrace cizinců a žadatelů o azyl.

23. Sociální práce

Charakteristika sociální práce, metody sociální práce a jejich praktické uplatnění, hodnoty v sociální práci a role sociálního pracovníka, sociální práce a sociální péče, vztah sociální pedagogiky a sociální práce, terénní sociální práce a její specifika.

24. Pomáhání a dobrovolnická práce kontextu ČR

Problematika pomáhání, vymezení a charakteristika okruhu pomáhajících profesí, klienti pomáhajících profesí a přístupy k nim, terapeutická práce, problematika krizové intervence v kontextu pomáhání a dobrovolnické práce, dobrovolnická práce a možnosti jejího využití, oblasti působení dobrovolníků, motivační faktory dobrovolnické práce, typologie dobrovolnické práce, práce s dobrovolníky a jejich koordinace, etika dobrovolnické práce.

25. Sociální vyloučení

Charakteristika sociálního vyloučení (sociální exkluze) a hlavní znaky, sociálně vyloučené lokality (ghetta), specifika života v podmínkách sociálního vyloučení, specifika kriminality v sociálně vyloučených lokalitách, možnosti intervence v těchto lokalitách, nástroje sociální integrace (sociální služby a další postupy relevantní v oblasti sociální integrace). Romové v podmínkách sociálního vyloučení, romská kultura versus kultura chudoby.

26. Sociokulturní odlišnost v kontextu výchovy a vzdělávání

Specifika socializace v podmínkách sociálního vyloučení (sociálně vyloučených lokalit), sociokulturní handicap, vzdělávání sociálně znevýhodněných dětí, žáků a studentů, mechanismy naplňování individuálních vzdělávacích potřeb sociálně znevýhodněných, subjekty realizující svou činnost v oblasti práce se sociálně znevýhodněnými dětmi a mládeží (např. nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, komunitní centra apod.)

27. Komunitní práce a komunitní plánování

Komunitní centra, náplň jejich činnosti a specifika jejich práce, komunitní plánování, jeho zásady a strategie, komunitní plán role pracovníka komunitního centra a její vztah k sociální pedagogice, strategické plánování v oblasti sociálně pedagogických intervencí, SWOT analýza apod.

28. Prvky mediace v praxi sociálního pedagoga

Mediace, kooperativní řešení konfliktů, sociální pedagog jako mediátor, zkušenosti ze zahraničí, dětský mediátor, Probační a mediační služba ČR a možnosti jejího využití spolupráce s PMS v práci sociálního pedagoga.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- BAKOŠOVÁ, Z. Sociální pedagogika. Vybrané kapitoly. Bratislava: FF UK, 1994.
- BAŠTECKÁ, B. a kol. Terénní krizová práce. Psychosociální intervenční týmy. Praha: Grada Publishing, 2005.
- BROŤ, Miroslav, KINTLOVÁ, Petra, TOUŠEK, Ladislav. Kdo drží černého Petra. Člověk v tísní, 2007.
- DUNOVSKÝ, DYTRYCH, MATĚJČEK a kol. Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě.
- GAC spol. s r. o. Analýza sociálně vyloučených romských lokalit a absorpční kapacity subjektů působících v této oblasti: Mapa sociálně vyloučených romských lokalit [online] GAC, 2006 [cit. 2007-08-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.esfcr.cz/mapa/index.html>>.
- GOLDMANN, R. Vybrané kapitoly ze sociálních disciplín. Olomouc: UP, 1999.
- HIRT, T. (ed.), JAKOUBEK, M. (ed.). „Romové“ v osidlech sociálního vyloučení. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2006.
- HOLÁ, L. Mediace. Způsob řešení mezilidských konfliktů. Praha: Grada Publishing, 2003.
- HONZÁK, R., NOVOTNÁ, V. Krize v životě, život v krizi. Praha, 1994.
- HORÁKOVÁ, M. Současné podoby bezdomovství v České republice. Pilotní sonda. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 1997.
- HRADECKÝ, V., HRADECKÁ I. Bezdomovství - extrémní vyloučení. Praha: Naděje, 1996.
- HRADEČNÁ, M. a kol. Vybrané problémy sociální pedagogiky. Praha: Karolinum, 1998.
- ISBN 80-247-0467-6
- JAKOUBEK, M (ed.), HIRT, T. (ed.). Romové: Kulturologické etudy. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2004.
- JAKOUBEK, M. Romové – konec (ne)jednoho mýtu. Praha: Socioklub, 2005.

- JANATA, Z., KOTÝNKOVÁ, M. K bezdomovství a možnostem jeho prevence. Homelessness and possible preventive action. In: Sociální politika. 28/2002, č. 11, S. 3 - 6.
- JÁRA, M. (ed.). Sociální diskriminace pod lupou. Metodika identifikace diskriminačního jednání a doprovodných negativních jevů v bydlení a zaměstnávání. Praha: Otevřená společnost, o.p.s., 2006.
- JIRÁK, J., KOPPLOVÁ, B. Média a společnost. Praha: Portál, 2003.
- KLAPILOVÁ, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc: PF UP, 2000
- KOL. AUT. Vybrané kapitoly ze sociální pedagogiky. Ústí nad Labem: PF UJEP, 2002, 2003.
- KOL. AUT. Romové v České republice. Praha: Socioklub, 1999.
- KOLÁŘ, M. Bolest šikanování. Praha: Portál, 2001.
- KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. Základy stupidologie. Život s deprivanty II.
- KOUKOLÍK, F., DRTILOVÁ, J. Zlo na každý den. Život s deprivanty I. Praha: Galén, 2001.
- KRAUS, B. Sociální aspekty výchovy. Hradec Králové: Gaudeamus, 1999.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. et al. Člověk – prostředí – výchova. Brno: Paido, 2001
- KŘIVOHLAVÝ, J. Jak zvládat stres. Praha: Grada. 1996.
- KUBÍČKOVÁ, M. Vůle ke zdravému životu. Praha: Onyx, 1996.
- LUŤNÝ, D. Nová náboženská hnutí. Brno: Masarykova univerzita, 1997.
- MATĚJČEK, Z. Dítě a rodina v psychologickém poradenství. Praha: SPN, 1992. MATĚJČEK, Z. Rodiče a děti. Praha: Avicenum, 1986.
- MATOUŠEK, O. Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha, Slon 1994.
- MATOUŠEK, O., KROFTOVÁ, A. Mládež a delikvence. Praha: Portál, 2003.
- MATOUŠEK, O. Ústavní péče. Praha: SLON, 1995.
- MORVAYOVÁ, Petra. Děti trvale žijící v prostředí sociálně vyloučené lokality. Antropowebzin
- [online]. 2008, roč. 2008, č. 1. Dostupný z WWW: <www.antropoweb.cz>. ISSN 1801-8807.
- MÜHLPACHR, P. Sociální patologie. Brno: PedF MU, 2001.
- NĚMEC, J.: Kapitoly ze sociální pedagogiky a pedagogiky volného času. Brno: MU, 2002.
- NERAD, J. M., NERADOVÁ, L. Drogy a mýty. Olomouc: Votobia, 1998. Olomouc, PF UP, 2001. Olomouc: Pansofia, 1996.
- PELECH, BEDNÁŘOVÁ. Sociální práce na ulici – streetwork. Brno, 1999. PLAMÍNEK, J. Řešení konfliktu a umění rozhodovat. Praha: Argo, 1994.
- PLAŇAVA, I. Průvodce mezilidskou komunikací. Přístupy - dovednosti - poruchy. Praha: Grada Publishing, 2005.
- Praha: Galén, 2002.
- Praha: Grada Publishing, 1995.
- Primární prevence sociálně - patologických jevů v pedagogické praxi I. - VIII. díl.
- PRŮCHA, J. Multikulturní výchova: Teorie – praxe – výzkum. Praha: ISV, 2001.
- PŘADKA, KNOTKOVÁ, FALTÝSKOVÁ. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: PF MU, 1998.
- ŘEZNÍČEK, I. Metody sociální práce. Praha: SLON. 1994. ŘÍČAN, P. Cesta životem. Praha: SPN, 1980.
- ŘÍČAN, P., PITHARTOVÁ, D. Krotíme obrazovku. Praha: Portál, 1995.
- SARTORI, G. Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci. Esej o multietnické společnosti. Praha: Dokořán, 2005.
- SIROVÁTKA, T., ed. Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Brno: FSS MU, 2004.

- SIROVÁTKA, T., ed. Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin. Brno: FSS MU, 2004.
- SVATOŠ, T. Kapitoly ze sociální a pedagogické komunikace. Hradec Králové: Gaudeamus, UHK, 2002.
- SVOBODA, Z., PYŠNÁ, J. Komplexní pojetí sociálních služeb jako efektivní intervenční model v sociálně vyloučených lokalitách. In: KOL. AUT. Multidisciplinární přístupy pomáhajících profesí. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2007.
- ŠIŠKOVÁ, T., ed. Výchova k toleranci a proti rasismu. Praha: Portál, 1998. ŠPATENKOVÁ, N. a kol. Krize. Psychologický a sociologický fenomén. Praha: Grada Publishing, 2004.
- ŠTĚPANÍK, J. Umění jednat s lidmi. Cesta k úspěchu. Praha: Grada, 2003. Ústí nad Labem: PF UJEP, 1998 - 2005.
- VÁGNEROVÁ, M. Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita a patologie lidské psychiky. Praha: Portál, 2004.
- VALIŠOVÁ, A. Hry s odkrytými kartami aneb otevřená komunikace.
- VODÁČKOVÁ, D. Krizová intervence. Krize v životě člověka. Formy krizové pomoci a služeb. Praha: Portál, 2002.
- VOJTÍŠEK, Z. Netradiční náboženství u nás. Praha: Dingir, 1998.
- VYBÍRAL, Z. Psychologie lidské komunikace. Praha: Portál, 1999. VYKOPALOVÁ, H. Sociálně patologické jevy v současné společnosti. VÝROST, J., SLAMĚNÍK, J. Sociální psychologie. Praha: ISV, 1997.
- Portál sociální exkluze - www.forint.cz
- Portál komunitního plánování (metodika) - www.cpkp.cz
- Terénní sociální práce a programy sociální integrace - www.epolis.cz Portál - squatterství - <http://praha.squat.net/>
- Závěrečná zpráva z projektu Squatting a pražská municipalita - http://pes.fsv.cuni.cz/projekt_squat.htm

ZÁKLADY PRÁVA

1. Základní lidská práva a ochrana proti diskriminaci (přírozenoprávní a pozitivněprávní teorie, Listina základních práv a svobod, antidiskriminační zákon, formy diskriminačního jednání, ochrana proti diskriminaci).
2. Občanské právo a jeho postavení v systému práva, prameny občanského práva, právní skutečnosti, věci a jejich rozdělení, zvíře.
3. Osoby soukromoprávních vztahů, právní zastoupení, promlčení a prekluze v soukromém právu.
4. Vlastnické právo (formy, nabývání vlastnického práva, zánik vlastnického práva), práva k věcem cizím.
5. Společné jmění manželů (vznik, zánik, možné režimy, odpovědnost za dluhy).
6. Autonomie vůle ve smluvním právu a smluvní závazky (vznik, změna a zánik závazku, zajištění a utvrzení dluhu).
7. Darovací smlouva, kupní smlouva, nájemní smlouva a nájem bytu, spotřebitelské smlouvy, distanční smlouvy.
8. Odpovědnostní právo (odpovědnost za majetkovou a nemajetkovou újmu v občanském právu, bezdůvodné obohacení, odpovědnost za škodu v pracovním právu, okolnosti vylučující protiprávnost, způsob uplatnění nároku na náhradu škody a nemajetkové újmy).
9. Dědické právo (formy dědění, druhy pořízení pro případ smrti, dědické skupiny, vyloučení z dědictví, odpovědnost dědiců za dluhy zůstavitele).
10. Občanské právo procesní (řízení před soudem prvního stupně, odvolací řízení, dovolací řízení, rozhodnutí v občanskoprávním řízení, opravné prostředky).
11. Výkon rozhodnutí v civilním řízení – exekuce (podmínky pro nařízení exekuce, exekuční titul, způsoby provádění exekuce, práva exekutora a dlužníka).
12. Pracovní poměr (vznik a zánik pracovního poměru, nároky z rozvázání pracovního poměru, neplatné rozvázání pracovního poměru, práce konané mimo pracovní poměr) a pracovní kázeň.
13. Rodičovská zodpovědnost (obsah rodičovské zodpovědnosti, omezení, pozastavení, zbavení rodičovské zodpovědnosti) a výživné.
14. Náhradní rodinná péče (osvojení, pěstounská péče, poručenství, opatrovnictví).
15. Práva dítěte (Úmluva o právech dítěte, sociálně právní ochrana dětí, orgány sociálně právní ochrany dětí).
16. Insolvenční řízení (formy úpadku a způsoby jeho řešení, konkurs a oddlužení).
17. Trestný čin (pojem a podstata trestného činu, třídění trestných činů, pojmové znaky trestného činu, protiprávnost a okolnosti vylučující protiprávnost).
18. Trestní odpovědnost osob mladších 18 let (trestní odpovědnost mladistvých, opatření ukládaná mladistvým, odpovědnost nezletilců za čin jinak trestný, pojem a druhy opatření uložitelných za čin jinak trestný, úloha probační a mediační služby v této oblasti).
19. Stádia trestního řízení a orgány činné v trestním řízení.
20. Práva obviněného v trestním řízení a právo na obhajobu.
21. Práva poškozeného a oběti trestného činu v trestním řízení, adhezní řízení.

22. Odklony v trestním řízení a úloha probační a mediační služby v této oblasti.

DOPORUČENÁ LITERATURA:

- JANKŮ, Martin a kol. Základy práva pro posluchače právnických fakult. 6. vydání. Praha: C. H. BECK, 2016.
- BĚLINA, Miroslav a kol. Pracovní právo. 7. vydání. Praha: C. H. BECK, 2017.
- DVOŘÁK, Jan a kol. Občanské právo hmotné 1, 2, 3. 2. vydání. Praha: C. H. BECK, 2016.
- JELÍNEK, Jiří a kol. Trestní právo hmotné, obecná část a zvláštní část. 6. vydání. Praha: LEGES, 2017.
- FENYK, Jaroslav a kol. Trestní právo procesní. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019.
- MARŠÍKOVÁ, Jolana. Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele. 5. vydání. Praha: Aleš Čeněk, 2017.

PRÁVNÍ PŘEDPISY:

- Ústava ČR (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.)
- Listina základních práv a svobod (č. 2/1993 Sb.)
- Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.)
- Občanský zákoník (zákon č. 89/2019 Sb.)
- Občanský soudní řád (zákon č. 99/1963 Sb.)
- Exekuční řád (zákon č. 120/2001 Sb.)
- Zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.)
- Zákon o sociálně-právně ochraně dětí (zákon č. 359/1999 Sb.)
- Antidiskriminační zákon (zákon č. 198/2009 Sb.)
- Trestní zákoník (zákon č. 40/2009 Sb.)
- Trestní řád (zákon č. 141/1961 Sb.)
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže (zákon č. 218/2003 Sb.)